

Zeszyt Rolny nr 8

Wzmacniamy polskie rolnictwo 2015-2019

Tekst na stronie: <http://www.minrol.gov.pl/>

Krzysztof Jurgiel

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa, kwiecień 2018 r.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. SYNTETYCZNY OPIS POZIOMU ROZWOJU I ZMIAN ZACHODZĄCYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH	4
II. NOWOCZESNA POLSKA WIEŚ – PROGRAM ROLNY PRAWA I SPRAWIEDLIWOŚCI.....	4
III. REALIZACJA PROGRAMU W LATACH 2015-2018 – WYBRANE DZIAŁANIA.....	5
III.1. ZAPEWNIENIE OPLACALNOŚCI PRODUKCJI ROLNEJ.....	5
III.2. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA NA OBSZARACH WIEJSKICH.....	12
III.3. WIEDZA, NAUKA I OŚWIATA ROLNICZA.....	16
III.4. EFEKTYWNE GOSPODAROWANIE MAJĄTKIEM SKARBU PAŃSTWA	18
III.5. SPRAWNA ADMINISTRACJA NA RZECZ ROLNICTWA – KONSOLIDACJA ADMINISTRACJI ROLNEJ.....	19
III.6. PROGRAM ROZWOJU GŁÓWNYCH RYNKÓW ROLNYCH W POLSCE NA LATA 2016-2020. 20	
III.7. WZMOCNIENIE POZYCJI ROLNIKA – PRODUCENTA W ŁAŃCUCIE ŻYWNOŚCIOWYM... 20	
III.8. UBÓJ ZWIERZĄT POZA RZEŻNIĄ NA WŁASNE POTRZEBY GOSPODARSTWA	22
III.9. UBEZPIECZENIA W ROLNICTWIE – ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STRAT W ROLNICTWIE . 22	
III.10. INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH PROMOCJĘ POLSKICH PRODUKTÓW ROLNO-SPOŻYWCZYCH	23

WPROWADZENIE

Program Prawa i Sprawiedliwości dla rolnictwa i polskiej wsi przygotowany z udziałem ekspertów, w istotnym stopniu czerpał ze zbiorowej mądrości – doświadczeń i propozycji naszych rolników. Uzyskał wysoką aprobatę w wyborach parlamentarnych jesienią 2015 r. Bezpieczeństwo i suwerenność żywnościowa Polski – ta właśnie zasada wytycza szczegółowe cele i zadania działalności rządu PiS.

Na pierwszy plan wprowadziliśmy dążenie do zapewnienia opłacalności produkcji rolnej. Nasz rząd, używając dostępnych instrumentów i mechanizmów wsparcia, w wymierny sposób wydobyl z kryzysu polskich producentów mleka i wieprzowiny.

Niestabilność rynków rolnych pozostaje ważnym problemem wszystkich państw UE. Dlatego monitorujemy sytuację rynkową, aby podejmować stosowne decyzje, we współpracy z rządami innych krajów członkowskich. Spodziewamy się też pozytywnych rezultatów z wdrażania *Programu rozwoju głównych rynków rolnych w Polsce na lata 2016-2020*.

Z zadowoleniem odnoszę się do efektów realizacji *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020*. Środki, które wpływają na konta beneficjentów, służą poprawie konkurencyjności rolnictwa, modernizacji gospodarstw, a także spełniają cele zrównoważonego rozwoju terytorialnego obszarów wiejskich. Płatności bezpośrednie, również w formie zaliczek sięgających 70 proc. należności, w odczuwalny sposób wspierają dochodowość polskich gospodarstw.

Program poprawy jakości życia na wsi to przedsięwzięcia wielokierunkowe oraz na dłuższą perspektywę. Działania w tym zakresie wpisane są do *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)* i mają sprecyzowane źródła finansowania. O dokonaniach dobrze już znanych przypominamy w niniejszym *Zeszycie Rolnym*. Ważne znaczenie dla wydatnej poprawy warunków życia na wsi będzie miała także realizacja *Paktu dla obszarów wiejskich na lata 2017-2020 (2030)*.

Wzmacniamy polskie rolnictwo – pod tym hasłem mieszczą się działania podejmowane w celu wzmocnienia pozycji rolnika-producenta w łańcuchu żywnościowym. Naszym rolnikom zostały stworzone warunki do sprzedaży bezpośredniej produktów wytwarzanych we własnym gospodarstwie. Przepisy ustawowe regulują relacje z handlem i przetwórstwem, aby przeciwdziałać nieuczciwym praktykom, wynikającym z przewagi kontraktowej. Odnotować należy wprowadzenie znakowania towarów symbolem *Produkt polski* oraz podjęcie szeregu decyzji dotyczących intensyfikacji działań dotyczących promocji polskich produktów rolno-spożywczych.

Wsluchając się w głosy rolników, można powiedzieć, że dobre zmiany zaszły w obrębie funkcjonowania administracji rolnej. Konsolidacja instytucji poprzez utworzenie Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa była słusznym przedsięwzięciem. Przed nami poważne zadanie – uporządkowanie nadzoru instytucjonalnego nad żywnością na poszczególnych etapach łańcucha rolno-spożywczego.

Zbliża się majowa data, kiedy Komisja Europejska ogłosi projekt unijnego budżetu po 2020 roku. Oczekiwania Polski w zakresie przyszłego kształtu wspólnej polityki rolnej oraz Polityki Spójności, w szczególności właściwego finansowania, zostały określone w stanowisku naszego rządu. Wielokrotnie podczas posiedzeń Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa przedstawiałem nasze postulaty, uzgadniałismy też stanowiska na forum Grupy Wyszehradzkiej czy też państw bałtyckich. Wszystko po to, aby przyszły budżet UE był korzystny oraz dobrze służył interesom rolnictwa i wsi polskiej.

Krzysztof Jurgiel
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

I. SYNTETYCZNY OPIS POZIOMU ROZWOJU I ZMIAN ZACHODZĄCYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH

W 2016 r. tereny gmin miejsko-wiejskich i wiejskich w Polsce zamieszkiwało 19 871 tys. osób (ok. 52% ogółu ludności w kraju), z tego w gminach miejsko-wiejskich 8 900 tys., a w gminach wiejskich 10 971 tys. osób. W latach 2010-2016 liczba ludności na obszarach wiejskich wzrosła o 0,91%, w tym w gminach miejsko-wiejskich o 1,54% a w wiejskich o 0,37%.

Z ekonomicznego punktu widzenia obszary wiejskie podlegają oddziaływaniom i presjom wynikającym z niekorzystnego kształtowania się sytuacji demograficznej, takim jak: spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym, wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym oraz wyraźny spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Pod względem rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej w latach 2010-2016, największe zmiany nastąpiły w gęstości sieci kanalizacyjnej – w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich wzrost ok. 52%, natomiast sieci wodociągowej i gazowej wzrost ok. 9%. Mimo korzystnych zmian w tym zakresie, dysproporcje między poszczególnymi rodzajami gmin w dostępie do infrastruktury, jak i liczbie ludności korzystającej z usług tych urządzeń, są znaczne. Wciąż jeszcze są gminy bez podstawowych urządzeń. W 2016 r. sieci wodociągowej nie miało 8 gmin wiejskich, a sieci kanalizacyjnej – 143 gminy, natomiast sieci gazowej nie miało 760 (48,5%) gmin wiejskich i 133 (21,8%) gminy miejsko-wiejskie.

Ze względu na wzrost roli wykształcenia jako czynnika określającego szanse ludzi oraz pozycję na rynku pracy, rozwój danego obszaru w coraz większym stopniu zależy od tworzenia warunków do kształcenia. W latach 2010-2016 poprawiła się dostępność placówek przedszkolnych, szczególnie w gminach bardziej zaludnionych. W 2016 r. wskaźnik dzieci uczęszczających do przedszkola na 100 dzieci w wieku przedszkolnym wyniósł w przypadku gmin miejsko-wiejskich 77,3, co w stosunku do 2010 r. oznacza wzrost o 33%. Natomiast w gminach wiejskich wskaźnik ten wyniósł 67,1 i zwiększył się o 52%. Analogiczne wskaźniki dla gmin miejskich wyniosły 92,2 i 19%. Niestety w latach 2010-2016 zmniejszyła się liczba szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich, co pogorszyło dostępność do tych placówek.

II. NOWOCZESNA POLSKA WIEŚ – PROGRAM ROLNY PRAWA I SPRAWIEDLIWOŚCI

Prawo i Sprawiedliwość miało i ma swój program naprawy sytuacji w rolnictwie, gospodarce żywnościowej i na obszarach wiejskich. Jest to dobry program, bo sprawdzony już w praktyce. **Głównym celem programu jest ekonomicznie, społecznie i ekologicznie stabilne rolnictwo oraz zagospodarowane obszary wiejskie jako atrakcyjne miejsce zamieszkania, pracy i rekreacji.** Troską naszą jest stabilność i dobra przyszłość polskiej wsi. Polska chce i powinna stać się ważnym państwem europejskim kreującym model efektywnego rolnictwa zrównoważonego. **Zdecydowanie i skutecznie będziemy wpływać na nowy kształt wspólnej polityki rolnej, aby jak najlepiej wykorzystać atuty polskiego rolnictwa w Europie.**

III. REALIZACJA PROGRAMU W LATACH 2015-2018 – WYBRANE DZIAŁANIA

III.1. ZAPEWNIENIE OPLACALNOŚCI PRODUKCJI ROLNEJ

III.1.1. ZAPEWNIENIE STABILNEGO FINANSOWANIA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

Budżet środków europejskich na rolnictwo, rynki rolne, rozwój wsi i rybołówstwo zaplanowano na 2018 r. w kwocie **21 492 194 tys. zł** (o 6,33% więcej niż w 2017 r.), w tym w rezerwie celowej środków europejskich **10 744 270 tys. zł**. W budżecie środków europejskich i środków krajowych na 2018 r. na rolnictwo, rozwój wsi, rynki rolne przewiduje się wydatkowanie kwoty **48 739 057 tys. zł**.

Dzięki staraniom Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi uzyskano zwiększenie finansowania wsparcia rolnictwa w 2018 r. poprzez:

- utworzenie rezerwy celowej w kwocie **50 mln zł** dla Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) na realizację zadań wynikających z polityki państwa w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi i przetwórstwa produktów rolnych lub ze wspólnej polityki rolnej (WPR),
- zwiększenie do **292 344 tys. zł** kwoty rezerwy celowej na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt,
- zapewnienie **95 629 tys. zł** na realizację 10 programów wieloletnich realizujących zadania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

III.1.2. WSPÓLNA POLITYKA ROLNA – PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE

Płatności bezpośrednie to płatności roczne, które przysługują rolnikom posiadającym grunty rolne lub zwierzęta. Celem tego instrumentu jest wsparcie dochodów rolników. W latach 2015-2019 na realizację płatności bezpośrednich może zostać przeznaczony ponad **17,2 mld euro** (budżet UE i budżet krajowy).

Od 2015 r. wypłata płatności rozpoczyna się w połowie października roku złożenia wniosku, a więc w najwcześniejszym możliwym terminie, w formie zaliczek.

W kampanii roku 2015, dzięki niezwłocznej interwencji Ministra Krzysztofa Jurgieła, udało się zapewnić odpowiednie środki na zaliczki tak, aby otrzymali je wszyscy uprawnieni rolnicy (ok. **1,07 mln beneficjentów** płatności bezpośrednich).

Zaliczki za 2016 oraz za 2017 r. realizowane były w maksymalnej wysokości, dopuszczanej przepisami UE (70%), z tytułu wszystkich rodzajów płatności.

W 2016 r. w ramach zaliczek wypłacono **ok. 9,67 mld zł dla ponad 1,33 mln rolników** (ok. 98,5% wszystkich ubiegających się o płatności bezpośrednie za 2016 r.). **Po raz pierwszy od przystąpienia Polski do UE, w tak krótkim czasie (półtora miesiąca), do polskich rolników trafiło tak duże wsparcie w postaci płatności bezpośrednich.**

W 2017 r., na wniosek Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Komisja Europejska (KE) wydała decyzję umożliwiającą zwiększenie w Polsce poziomu zaliczek z 50 do 70%. W ramach zaliczek wypłacono **ponad 9,18 mld zł dla ok. 1,312 mln rolników (ok. 97,7% rolników wnioskujących)**. Nieco niższy niż w 2016 r. poziom realizacji zaliczek wynikał z konieczności przeprowadzenia kontroli

administracyjnych i kontroli na miejscu (w odniesieniu do 2016 r. zaliczki były wypłacane po zakończeniu jedynie kontroli administracyjnych).

III.1.3. WSPÓLNA POLITYKA ROLNA – PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014-2020

W Polsce od 2015 r. realizowany jest *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020* (PROW 2014-2020). Podstawowym celem PROW 2014-2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Środki publiczne przeznaczone na realizację PROW 2014-2020 to ponad **13,6 mld euro**, w tym: prawie 8,7 mld euro z budżetu UE i ponad 4,9 mld euro wkładu krajowego. Budżet PROW 2014-2020 w złotych to ponad **57 mld zł**, w tym środki UE to prawie **36,5 mld zł**.

Dotychczas rolnicy i inni wnioskodawcy złożyli ponad **2,8 mln wniosków o przyznanie pomocy**. Środki, które trafiły na konta bankowe przeszło **900 tys. beneficjentów**, to **11,06 mld zł**.

1. Skuteczne wdrażanie PROW 2014-2020 – zrealizowane prace legislacyjne i nabory wniosków

Dotychczas ogłoszono 10 zmian nowelizujących ustawę o PROW 2014-2020 oraz 81 rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy (w tym 59 nowelizacji oraz 22 nowe rozporządzenia). Tym samym, ogłoszono rozporządzenia umożliwiające wdrażanie wszystkich instrumentów wsparcia.

W okresie od 18 listopada 2015 r. do końca marca 2018 r. przeprowadzono lub rozpoczęto nabory wniosków o przyznanie pomocy dla **31 instrumentów wsparcia PROW 2014-2020**. Prace w celu realizacji planowanych terminów naborów wniosków będą nadal kontynuowane.

2. Zmiana zasad konkurencyjnego trybu wyboru wykonawców

W związku z postulatami beneficjentów oraz po analizie dotychczas obowiązujących przepisów odnośnie stosowania trybu konkurencyjnego przy wyborze wykonawców w ramach PROW 2014-2020, wprowadzono zmiany do ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. *o zmianie ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 311). Najważniejsze zmiany w przepisach dotyczą:

- zwiększenia progu, od którego obowiązuje konkurencyjny tryb wyboru wykonawców z 20 tys. zł do równowartości 30 tys. euro,
- umożliwienia ustalania jednego kryterium oceny ofert – ceny lub kosztu,
- umożliwienia wyłączenia stosowania zasady konkurencyjności w przypadku dobrowolnego zastosowania konkurencyjnych trybów udzielania zamówienia publicznego (przetarg nieograniczony, przetarg ograniczony),
- doprecyzowania sposobu postępowania w przypadku braku możliwości wyboru najkorzystniejszej oferty – w takiej sytuacji podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy lub pomocy technicznej

oraz beneficjent może zawrzeć umowę na wykonanie tego zadania z wybranym przez siebie wykonawcą, niepowiązanym osobowo lub kapitałowo,

- uregulowania sposobu postępowania w sytuacji, gdy wykonawca wybrany w wyniku przeprowadzonego postępowania w sprawie wyboru wykonawcy danego zadania, uchyla się od zawarcia umowy na wykonanie tego zadania – w takiej sytuacji podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy lub pomocy technicznej oraz beneficjent może zawrzeć umowę z wykonawcą, którego oferta była kolejną najkorzystniejszą spośród pozostałych ofert, bez przeprowadzania ponownego postępowania.

Zmieniona ustawa wprowadza zasadę, iż decydującym momentem dla oceny konieczności stosowania przepisów dotyczących konkurencyjnego trybu wyboru wykonawców obowiązujących w ramach danego postępowania jest moment zamieszczenia zapytania ofertowego na portalu ogłoszeń ARiMR. Przy ocenie tej nie ma natomiast znaczenia moment zawarcia z beneficjentem umowy o przyznaniu pomocy. W praktyce oznacza to, że nowe zasady mogą mieć zastosowanie zarówno do beneficjentów, którzy zawarli umowy o przyznaniu pomocy przed wejściem w życie znowelizowanych przepisów (jednak nie wcześniej niż w dniu 18 stycznia 2017 r.), jak i do tych, którzy umowy zawrą w dniu wejścia w życie tych przepisów lub po tym dniu¹.

Powyższe zmiany są korzystne dla beneficjentów (np. brak obowiązku przedłużenia terminu składania ofert, brak sumowania zmniejszeń) lub nie nakładają na nich obowiązków niemożliwych do zrealizowania na dowolnym etapie trwania postępowania w sprawie wyboru wykonawcy dla szczegółowych inwestycji lub dostaw w projektach inwestycyjnych realizowanych w ramach poszczególnych instrumentów wsparcia PROW 2014-2020 (np. załączanie wykazu ofert do protokołu, czy publikowanie tego wykazu na portalu ogłoszeń ARiMR).

3. Ułatwienia dla beneficjentów

Zdecydowana większość obowiązków nałożonych na beneficjentów PROW 2014-2020 wynika z przepisów prawa unijnego lub jest ich konsekwencją. Wszelkie działania związane z uproszczeniem procedur administracyjnych prowadzone są na bieżąco w zakresie nowelizacji przepisów krajowych oraz programowych.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) wypracowało rozwiązanie polegające na zmianie podejścia do oceny przez agencję płatniczą i podmioty wdrażające osiągnięcia celu operacji realizowanych przez beneficjentów w ramach PROW 2014-2020. W wrześniu 2017 r. wprowadzono nową, korzystniejszą dla beneficjentów, regułę polegającą na pomniejszeniu kwoty pomocy w zależności od tego w jakim stopniu beneficjent zrealizował określony dla danej operacji wskaźnik,

¹ Szczegółowe warunki i tryb konkurencyjnego wyboru wykonawców i warunki dokonywania zmniejszeń kwot pomocy oraz pomocy technicznej zostały zawarte w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2018 r. w sprawie wyboru wykonawców zadań ujętych w zestawieniu rzeczowo-finansowym operacji oraz warunków dokonywania zmniejszeń kwot pomocy oraz pomocy technicznej (Dz. U. poz. 396), dostosowanym do zmian przepisów ustawy PROW 2014-2020.

przy założeniu osiągnięcia wskaźnika na poziomie co najmniej 75%.

Na podstawie rekomendacji Komitetu Monitorującego Umowę Partnerstwa, w MRiRW powołano Grupę Roboczą ds. Efektywności PROW 2014-2020. W ramach prac Grupy Roboczej przygotowano kolejną modyfikację PROW 2014-2020, która wprowadza zmiany mające na celu przede wszystkim uproszczenie procedur i systemu wdrożeniowego Programu.

Poniżej zaprezentowano najbardziej istotne, z punktu widzenia warunków dostępu do wsparcia, propozycje zmian objęte modyfikacją PROW 2014-2020:

- wyodrębnienie wsparcia na rzecz ograniczenia negatywnych skutków związanych z wystąpieniem na obszarze kraju przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF),
- zwiększenie limitu pomocy z 300 tys. zł do 500 tys. zł – w przypadku rolników składających wnioski w naborze tematycznym dotyczącym wsparcia rozpoczynania działalności gospodarczej w zakresie przetwórstwa produktów rolnych w ramach typu operacji: *Przetwórstwo i marketing produktów rolnych*,
- wprowadzenie nowego rodzaju beneficjenta, tj. podmiotu, który rozpoczyna, bądź prowadzi działalność przetwórczą w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD). Beneficjent niniejszego typu operacji będzie mógł otrzymać wsparcie do 100 tys. zł w ramach typu operacji: *Przetwórstwo i marketing produktów rolnych*,
- rozszerzenie katalogu beneficjentów o ubezpieczonych w KRUS w pełnym zakresie na wniosek (dotychczas z mocy ustawy), w typach operacji: *Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej* oraz *Restrukturyzacja małych gospodarstw*,
- rezygnacja z kryterium ograniczającego dostęp do pomocy wyłącznie dla wnioskodawców, którzy pracują w niewielkim gospodarstwie rolnym o wielkości ekonomicznej do 15 tys. euro w typie operacji: *Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej*,
- utworzenie nowego, odrębnego obszaru wsparcia w ramach działania: *Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów*, umożliwiającego wsparcie lasów prywatnych w wieku 11-60 lat, które nie przynoszą znaczących dochodów, a jednocześnie wymagają pewnych nakładów finansowych w celu utrzymania ich w dobrej kondycji,
- zmiana warunków dostępu do pomocy w typie operacji: *Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej* poprzez umożliwienie rolnikom – producentom trzody chlewnej na terenie całego kraju otrzymanie pomocy na rzecz środków zapobiegawczych w związku z wystąpieniem ASF,
- wydłużenie do 24 miesięcy okresu od rozpoczęcia prowadzenia działalności rolniczej do momentu złożenia wniosku o przyznanie premii dla młodego rolnika, zmiana sposobu definiowania rozpoczęcia prowadzenia działalności rolniczej (przesłanki).

III.1.4. STABILIZACJA I ROZWÓJ RYNKÓW ROLNYCH

Działania i wnioski składane przez MRiRW na posiedzeniach Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa wraz ze zdecydowaną, popierającą postawą części państw członkowskich, doprowadziły do uruchomienia w 2016 r. przez KE tzw. *lipcowego pakietu pomocowego*, zawierającego siedem mechanizmów mających za zadanie ułatwić doprowadzenie do ustabilizowania sytuacji na unijnych rynkach produktów zwierzęcych, przede wszystkim na rynku mleka. **Oprócz przedłużenia możliwości prowadzenia interwencyjnego skupu oraz dopłat do prywatnego przechowywania odtłuszczonego mleka w proszku do 2017 r., przewidziano podwyższenie poziomu zaliczek do 70% w przypadku płatności bezpośrednich i do 85% w przypadku płatności obszarowych, a także wprowadzono pomoc dla producentów w łącznej wysokości 150 mln euro za czasowe ograniczenie podaży mleka oraz nadzwyczajną pomoc dostosowawczą w łącznej wysokości 350 mln euro.**

Wdrożono rozporządzenie Komisji UE z dnia 8 września 2016 r. przewidujące nadzwyczajną pomoc dostosowawczą dla producentów mleka i rolników w innych sektorach hodowlanych, stanowiącego element tzw. *pakietu Hogana*. **Na mocy rozporządzenia delegowanego państwom członkowskim udostępniona została pomoc finansowa w łącznej kwocie 350 mln euro, z których 22 670 129 euro (98 689 872,6 zł) przeznaczono dla Polski.**

Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2017 r. w sprawie realizacji przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zadań związanych z ustanowieniem nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej dla producentów mleka i rolników w innych sektorach hodowlanych pomoc została przeznaczona przede wszystkim dla producentów mleka oraz producentów świń, w tym na rekompensaty z tytułu niższych cen otrzymywanych przez rolników w związku z ASF. **Pomoc została wypłacona do dnia 30 września 2017 r.**

W odpowiedzi na wniosek Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi złożony w dniu 4 listopada 2016 r., KE przyjęła dwa rozporządzenia, które umożliwiły wypłatę pomocy rolnikom w związku ze skutkami ASF poprzez:

- **wyrównywanie cen sprzedaży świń²** ubitych w okresie od 1 sierpnia 2016 r. do 30 listopada 2016 r. **Łączna kwota pomocy wypłacona w 2017 r. wyniosła 0,5 mln zł** w ramach rozliczenia 97 wniosków o pomoc,
- **pomoc dla producentów³ którzy:**
 - otrzymali decyzję administracyjną powiatowego lekarza weterynarii nakazującą zabicie lub ubój świń oraz zakazującą utrzymywania świń w gospodarstwie,

² Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2017/647 z dnia 5 kwietnia 2017 r. przyjmujące nadzwyczajne środki wspierania rynku wieprzowiny w Polsce w odniesieniu do niektórych loch i innych świń poddanych ubojowi w okresie od dnia 1 sierpnia do dnia 30 listopada 2016 r.

³ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2017/1536 z dnia 11 września 2017 r. w sprawie środka nadzwyczajnego w formie pomocy gospodarstwom utrzymującym nie więcej niż 50 świń i znajdującym się na określonych obszarach Polski w przypadku wstrzymania produkcji wieprzowiny z powodu nowych wymagań związanych z afrykańskim pomorem świń

- utrzymywali w okresie od dnia 1 lipca 2016 r. do dnia 30 czerwca 2017 r. średnio nie więcej niż 50 świń i których gospodarstwa były położone na obszarze części I, II lub III załącznika do decyzji Komisji 2014/709/UE zmienionej decyzją wykonawczą 2017/1481/UE.

Zakończenie wypłaty pomocy nastąpi do dnia 19 września 2018 r.

Z inicjatywy Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi omówiono sytuację na rynku wieprzowiny na posiedzeniu Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa w dniu 29 stycznia 2018 r. Polska postulowała podjęcie przez KE działań mających na celu jej poprawę. MRiRW przygotowało także wniosek do KE w tym zakresie, który został przekazany do Komisarza ds. Rolnictwa i Rozwoju Wsi 15 lutego 2018 r.

1. Aktualna sytuacja na rynku mleka

Ceny skupu mleka rosły od lipca do grudnia 2017 r. W grudniu 2017 r. według danych Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej (ZSRIR) podmioty skupujące płaciły za surowiec przeciętnie 1,52 zł/kg, co oznaczało wzrost o 15,2% w stosunku do lipca 2017 r. i o 11,4% w stosunku do grudnia 2016 r. Na początku 2018 r. odnotowano spadek cen skupu mleka. W lutym 2018 r. cena tego surowca osiągnęła średni poziom 1,37 zł/kg, co oznaczało spadek ceny o 3,1% w porównaniu do stycznia br., ale wzrost o 4,2% w porównaniu do lutego 2017 r.

2. Aktualna sytuacja na rynku wieprzowiny

Średnia cena zakupu żywca wieprzowego w 2017 r. wyniosła 5,15 zł/kg i była o 8,0% wyższa w stosunku do 2016 r. W ostatnim tygodniu marca 2018 r. średnia cena żywca wieprzowego w Polsce wynosiła 4,57 zł/kg i była o 12,1% niższa w porównaniu do analogicznego okresu 2017 r.

3. Rynek cukru

W wyniku działań Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniu 27 kwietnia 2017 r. KE wycofała się z planowanego zwiększenia podaży cukru poprzez dodatkowy, preferencyjny import w roku gospodarczym 2016/2017. Zablokowanie dodatkowego importu cukru ma szczególne znaczenie w obliczu zniesienia kwot produkcyjnych i zwiększenia kontraktacji buraków pod produkcję w kolejnej kampanii cukrowniczej.

W dniu 19 kwietnia 2017 r. w obecności Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi podpisane zostało ***Ogólnopolskie Porozumienie Branżowe w sektorze cukru***, określające zasady współpracy producentów cukru z plantatorami buraków cukrowych.

Przedstawiciele MRiRW biorą czynny udział w pracach dotyczących kształtu przepisów unijnych obowiązujących na rynku cukru po zniesieniu systemu kwot produkcyjnych od 1 października 2017 r. Skutkiem udziału w tych pracach było uwzględnienie przez KE wielu postulatów Polski, m.in. w zakresie potrzeby monitorowania cen buraków cukrowych, co jest istotnym elementem rzetelnej analizy rynku cukru po zniesieniu systemu kwot produkcyjnych. Obecnie, m.in. na wniosek Polski, trwają na forum UE prace nad propozycją regionalizacji raportowania cen cukru w UE co będzie miało

istotne znaczenie dla przejrzystości rynku.

Na posiedzeniu Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa w styczniu 2018 r. Minister Krzysztof Jurgiel złożył wniosek w sprawie sytuacji na rynku cukru po zniesieniu systemu kwot. Wyraził zaniepokojenie utrzymującą się spadkową tendencją poziomu cen cukru na rynku UE, co przyczynia się do pogorszenia sytuacji finansowej przemysłu cukrowniczego, w tym plantatorów buraków cukrowych. Minister zawnioskował o uważne analizowanie rozwoju sytuacji rynkowej i rozważenie możliwości zastosowania instrumentów wsparcia rynku. Wniosek Polski został poparty przez niektóre państwa członkowskie.

4. Rynek zbóż

Z uwagi na wrażliwość rynku zbóż w Polsce i całej UE oraz duży potencjał produkcyjny tego sektora MRiRW stale zabiega na forum UE o nieotwieranie nowych preferencji w przywozie ziarna do UE oraz postuluje o zwiększanie ochrony celnej tego rynku, m.in. poprzez zmianę mechanizmu naliczania cel zmiennych dla zbóż.

MRiRW szczegółowo monitoruje przywóz zbóż do Polski, w szczególności zza wschodniej granicy, wraz z Inspekcjami odpowiedzialnymi za kontrolę jakościową sprowadzanego do kraju ziarna i służbą celno-skarbową.

Z dniem 8 sierpnia 2017 r. KE wprowadziła przywozowe należności celne dla żyta, kukurydzy i ziarna sorgo (importowanych poza kontyngentami) zmieniając tym samym utrzymywane od jesieni 2014 r. zerowe stawki celne w przywozie do UE wyżej wymienionych zbóż. Mając na uwadze potrzebę poprawy warunków gospodarowania krajowych producentów, MRiRW zabiegało na forum UE o zwiększenie ochrony celnej unijnego rynku zbóż. Od marca 2018 r. KE podjęła decyzję o przywróceniu zerowych stawek celnych, niemniej jednak wynika to przede wszystkim z relacji cen zbóż w UE i na świecie oraz relacji euro do dolara.

MRiRW sprzeciwiało się również wprowadzeniu unijnych, tymczasowych (wprowadzonych na okres 3 lat), dodatkowych preferencji handlowych dla Ukrainy. Między innymi w wyniku działań polskiej administracji kontyngenty te zostały zmniejszone w stosunku do pierwotnej propozycji KE o 35 tys. ton w przypadku pszenicy, o 25 tys. ton dla kukurydzy i o 25 tys. ton dla jęczmienia.

5. Rynek tytoniu

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom uczestników rynku tytoniu Minister Krzysztof Jurgiel powołał w dniu 22 listopada 2017 r. ***Zespół do spraw zidentyfikowania barier i możliwych do zastosowania rozwiązań na rynku tytoniu***. Do zadań Zespołu należy opracowanie programu niezbędnych działań na rynku tytoniu, zawierającego w szczególności: analizę barier i oczekiwań sektora, istniejących uwarunkowań rynkowych, prawnych i organizacyjnych oraz przedstawienie propozycji rozwiązań w obszarach: wsparcia bezpośredniego, kształtowania relacji w łańcuchu marketingowym, zwiększenia konkurencyjności w procesie produkcji.

MRiRW wspiera uczestników rynku tytoniu (plantatorów, pierwszych przetwórców) w pracach nad utworzeniem uznanej organizacji międzybranżowej. Organizacja taka może stanowić forum do określenia warunków właściwej współpracy plantatorów tytoniu z podmiotami skupowymi.

W dniu 30 listopada 2017 r. została opublikowana ustawa z dnia 27 listopada 2017 r. *o zmianie ustawy o podatku akcyzowym oraz ustawy o organizacji niektórych rynków rolnych*. Przepisy ustawy mają na celu m.in. wyeliminowanie dopływu surowca tytoniowego krajowej produkcji do nielegalnych wytwórni wyrobów tytoniowych, w szczególności poprzez objęcie monitorowaniem krajowej produkcji surowca tytoniowego oraz obrotu tym surowcem. Zadania w zakresie monitorowania oraz nadzoru nad uprawą tytoniu, produkcją i zbyciem surowca tytoniowego wykonuje Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR). Przepisy te wychodzą naprzeciw oczekiwaniom zarówno plantatorów tytoniu w Polsce, jak i przetwórców tytoniu.

Ponadto Ministerstwo Finansów wspólnie z MRiRW podejmuje działania mające na celu zwiększenie kontraktacji krajowego tytoniu.

6. Rynek ziemniaka

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi spotkał się kilkakrotnie z przedstawicielami producentów ziemniaków i innych warzyw. W odpowiedzi na postulaty rolników Minister wystąpił do inspekcji odpowiedzialnych za kontrolę jakości produktów rolno-spożywczych, tj. Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS), Państwowej Inspekcji Sanitarnej (PIS), Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN), oraz Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) o zintensyfikowanie działań kontrolnych w odniesieniu do importowanych do Polski ziemniaków jadalnych. W trakcie kontroli, oprócz jakości, sprawdzane jest również czy znajdujące się w ofercie ziemniaki, deklarowane jako polskie, rzeczywiście pochodzą z polskich upraw.

Na wniosek producentów ziemniaków w MRiRW rozpoczęto prace w zakresie zmian przepisów w celu identyfikacji pochodzenia ziemniaków wprowadzonych do obrotu oraz wprowadzenia odpowiednich kar za brak informacji o pochodzeniu.

7. Dodatnie saldo w handlu zagranicznym artykułami rolno-spożywczymi

W 2017 r. wartość eksportu towarów rolno-spożywczych wyniosła 27 317 mln euro. Saldo było dodatnie i osiągnęło poziom 8 383 mln euro. Głównym odbiorcą towarów rolno-spożywczych są państwa Unii Europejskiej, gdzie w 2017 r. pod względem wartości trafiło ich ponad 80%, w tym najwięcej do Niemiec (około 24%).

III.2. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA NA OBSZARACH WIEJSKICH

III.2.1. PROGRAM RODZINA 500+

Program *Rodzina 500 plus* realizowany jest w całej Polsce od dnia 1 kwietnia 2016 r. Według danych na koniec stycznia 2018 r. programem objętych zostało 3,684 mln dzieci do lat 18, wychowujących się

w 2,413 mln rodzin.

Na wsi świadczenie wychowawcze trafia do 1,287 mln dzieci. W gminach miejsko-wiejskich z pomocy korzysta 0,915 mln dzieci, a w gminach miejskich ponad 1,433 mln dzieci.

Od początku funkcjonowania programu do rodzin trafiło w sumie 42,62 mln zł. Do końca stycznia 2018 r. **do rodzin w gminach wiejskich trafiło ponad 14,9 mld zł, w gminach miejsko-wiejskich ponad 0,915 mld zł, a w gminach miejskich ponad 16,5 mld zł.**

III.2.2. OBJĘCIE GRUPOWYM UBEZPIECZENIEM OD NASTĘPSTW NIESZCZĘŚLIWYCH WYPADKÓW DZIECI ROLNIKÓW POZOSTAJĄCYCH WE WSPÓLNYM GOSPODARSTWIE DOMOWYM

Od 2016 r. dzieci rolników (do ukończenia 16 roku życia), pozostające we wspólnym gospodarstwie domowym z rodzicami lub opiekunami prawnymi, z których przynajmniej jedno podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie, objęte zostały grupowym ubezpieczeniem od następstw nieszczęśliwych wypadków. Dzięki temu **zapewniona została ochrona ubezpieczeniowa dla dzieci przebywających na terenie gospodarstw rolnych, której dotychczas brakowało.**

Przed skutkami nieszczęśliwych wydarzeń zabezpieczonych zostało ok. 500 tys. dzieci rolników. W ramach kontynuacji tego przedsięwzięcia, Zarząd Funduszu Składowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników zawarł w dniu 11 października 2017 r. z Pocztowym Towarzystwem Ubezpieczeń Wzajemnych umowę grupowego ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i chorób dzieci osób objętych społecznym ubezpieczeniem rolników w pełnym zakresie. Umowa obowiązuje od dnia 14 października 2017 r. do dnia 13 października 2018 r. i jest finansowana w całości przez Fundusz Składowy Ubezpieczenia Społecznego Rolników.

III.2.3. POPRAWA SYTUACJI EMERYTÓW I RENCISTÓW

1. Podwyższenie najniższych świadczeń emerytalno-rentowych do wysokości 1000 zł

W związku z waloryzacją przeprowadzoną w 2017 r. **osobom uprawnionym do najniższych rolniczych świadczeń emerytalno-rentowych, podwyższono świadczenia do kwoty 1000 zł.** Rozwiązaniem tym objętych zostało 203 385 świadczeniobiorców. **W sumie waloryzacją objęto 1 179 675 emerytur i rent rolniczych.**

W marcu 2018 r. w wyniku najwyższej od kilku lat waloryzacji, **podwyższone zostały wszystkie emerytury i renty rolnicze** wypłacane na dzień 28 lutego 2018 r. W sumie **zwaloryzowanych zostało 1 159 291 świadczeń.** Jeżeli okazało się, że w wyniku podwyżki, świadczenie jest niższe od kwoty najniższej emerytury pracowniczej, która od dnia 1 marca 2018 r. wynosi 1 029,80 zł, świadczenie podwyższone zostało z urzędu do kwoty 1 029,80 zł. **Z takiego rozwiązania skorzystało 193 185 świadczeniobiorców.**

2. Przywrócenie, w tym dla rolników, powszechnego wieku emerytalnego, tj. 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn

Zgodnie ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. *o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2017 r., poz. 38), **obniżony został w Polsce powszechny wiek emerytalny do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn**. Ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2017 r., a więc od tej daty przywrócony został stan prawny, dotyczący powszechnego wieku emerytalnego, obowiązujący przed dniem 1 stycznia 2013 r., zarówno dla osób ubezpieczonych w systemie powszechnym, jak i rolników ubezpieczonych na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. *o ubezpieczeniu społecznym rolników* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2336).

3. Utrzymanie odrębności systemu ubezpieczenia społecznego rolników realizowanego przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

III.2.4. ZMIANY DOTYCZĄCE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO POMOCNIKÓW ROLNIKÓW, PRACUJĄCYCH PRZY ZBIORACH W GOSPODARSTWIE ROLNYM

W dniu 13 kwietnia br. Sejm uchwalił ustawę *o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw*. Zasadnicza zmiana w ww. ustawie dotyczy zabezpieczenia społecznego pomocników rolnika, pracujących przy zbiorach w gospodarstwie rolnym. Zaproponowano, aby podstawą świadczenia pomocy przy zbiorach był nowy rodzaj umowy cywilnoprawnej, zawieranej przez rolnika (prowadzącego gospodarstwo rolne) z osobą pomagającą przy zbiorach (pomocnikiem rolnika), zwanej umową o pomocy przy zbiorach. **Przygotowano rozwiązanie, które wychodzi naprzeciw oczekiwaniom rolników korzystającym ze wsparcia innych osób przy zbiorach produktów rolnych, podczas których dochodzi do spiętrzenia prac. W sytuacjach wymagających wsparcia przy zbiorach dotychczas nagminnie stosowane były umowy o dzieło, które nie zabezpieczały osób przy nich pracujących i nie przystawały do charakteru prowadzonej pracy.**

Umowa o pomocy przy zbiorach będzie stosowana do czynności obejmujących: zbieranie chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół i roślin zielarskich; usuwanie zbędnych części roślin; klasyfikowanie lub sortowanie zerwanych lub zebranych chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół i roślin zielarskich, lub wykonywanie innych czynności mających na celu przygotowanie chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół i roślin zielarskich do transportu, przechowywania lub sprzedaży; wykonywanie innych czynności związanych z pielęgnowaniem i poprawą jakości plonów. Umowa o pomocy przy zbiorach (na odpłatne wykonywanie tych prac) będzie zawierana na okres nie dłuższy niż 180 dni w ciągu roku kalendarzowego.

Rolnik, w którego gospodarstwie pomocnik będzie wykonywał czynności określone w umowie o pomocy przy zbiorach, będzie zobowiązany opłacać za pomocnika składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie, określone na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, w związku z tym **pomocnikowi będzie przysługiwało jednorazowe**

odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej. Dodatkowo rolnicy będą opłacali za pomocników składki na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości takiej, jaka jest przewidziana za domowników rolników prowadzących działalność wyłącznie w zakresie działań specjalnych produkcji rolnej. **Dzięki temu pomocnicy rolników będą mieli zapewnioną ochronę w związku z ryzykiem wypadku podczas świadczenia pomocy w gospodarstwie rolnym oraz możliwość korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej.** Składki będą opłacane miesięcznie do 15 dnia następnego miesiąca.

III.2.5. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH

Nieodpowiedni stopień rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej na obszarach wiejskich nie tylko obniża standard życia i gospodarowania mieszkańców wsi, lecz także przesądza o słabej atrakcyjności obszarów wiejskich dla inwestorów. **Porządkujemy sprawę zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich.** Chcemy, by nowe regulacje ułatwiały rozwój małych miejscowości i jednocześnie, by jak najmniej kłopotów mieli rolnicy oraz inwestorzy.

Po kilku latach przerwy **Poczta Polska wraca na wieś.** W 2016 r. Poczta Polska S.A. na terenach wiejskich uruchomiła 60 nowych placówek pocztowych. **Przywracane są też posterunki Policji tam, gdzie potrzebują ich mieszkańcy.**

Modernizacja i rozwój infrastruktury społecznej i technicznej terenów wiejskich realizowany jest m.in. w oparciu o instrumenty wsparcia PROW 2014-2020, przede wszystkim w ramach instrumentów: *Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich* oraz *Wsparcie dla rozwoju lokalnego* w ramach inicjatywy LEADER.

1. Realizacja instrumentów PROW 2014-2020 służących poprawie infrastruktury społecznej i technicznej na obszarach wiejskich wg stanu na dzień 28 lutego 2018 r.

W ramach działania: *Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich* realizowane są następujące typy operacji: *Gospodarka wodno-ściekowa*, *Budowa lub modernizacja dróg lokalnych*, *Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego*, *Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne*, *Kształtowanie przestrzeni publicznej* oraz *Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów*.

Nabory wniosków na operacje typu: ***Budowa lub modernizacja dróg lokalnych*** zostały przeprowadzone we wszystkich województwach. Do samorządów województw wpłynęło łącznie **4 537 wniosków** o przyznanie pomocy. Zawarto **1 916 umów** o przyznaniu pomocy. Pomoc na budowę i modernizację dróg lokalnych jest również możliwa poprzez działanie LEADER o ile lokalne grupy działania (LGD) przewidziały taką możliwość w ramach lokalnych strategii rozwoju (LSR).

We wszystkich województwach przeprowadzono nabory wniosków na operacje typu: ***Gospodarka wodno-ściekowa***. Do samorządów województw wpłynęło łącznie **1 696 wniosków** o przyznanie pomocy. Zawarto **735 umów** o przyznaniu pomocy.

W 2017 r. we wszystkich województwach przeprowadzono nabory wniosków na operacje typu: ***Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane na cele promocji lokalnych produktów***. W ich wyniku wpłynęły łącznie **233 wnioski** o przyznanie pomocy oraz zawarto **188 umów** o przyznaniu pomocy.

Na początku 2018 r. ogłoszono pierwsze nabory wniosków w ramach pozostałych zakresów działania: *Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich*.

W ramach działania: ***Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER*** pomoc może być udzielana w szczególności w zakresie wzmocnienia kapitału społecznego, rozwoju przedsiębiorczości, rozwoju rynków zbytu produktów i usług lokalnych, zachowania dziedzictwa lokalnego, rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej, budowy lub przebudowy dróg lokalnych, czy promowania obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych, o ile projekt będzie zgodny z LSR.

Na przełomie 2015 i 2016 r. samorządy województw przeprowadziły konkursy na wybór LSR, w ramach których wybrano **292 LSR** współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). LGD, których LSR zostały wybrane w ramach konkursu, zawarły umowy o warunkach i sposobie realizacji strategii. Obecnie LGD są w trakcie ogłaszania lub prowadzenia naborów w ramach swoich LSR. Do samorządów województw wpłynęło łącznie **15 217 wniosków** o przyznanie pomocy. Zawarto **5 743 umowy** o przyznaniu pomocy.

III.3. WIEDZA, NAUKA I OŚWIATA ROLNICZA

III.3.1. ZWIĘKSZENIE EFEKTYWNOŚCI FUNKCJONOWANIA INSTYTUTÓW BADAWCZYCH

W nadzorze Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi znajduje się **10 instytutów badawczych**, które zatrudniają ogółem około 3 600 pracowników, w tym około 950 pracowników naukowych, wśród których ok. 30% stanowią samodzielni pracownicy naukowci.

Spośród nadzorowanych instytutów badawczych 5 posiada kategorię A, w tym 1 kategorię A+. Ponadto 6 instytutów posiada status Państwowego Instytutu Badawczego (PIB), co stanowi aż 35% wszystkich jednostek naukowych o takim statusie w Polsce. Ta skala świadczy o wysokim poziomie instytutów rolniczych, bowiem w ramach statusu PIB jednostki realizują zadania szczególnie ważne dla planowania i realizacji polityki państwa. Dodatkowo Państwowy Instytut Weterynaryjny – PIB w Puławach posiada status Krajowego Naukowego Ośrodka Wiodącego.

Nadzorowane instytuty badawcze realizują prace naukowe i badawczo-rozwojowe we wszystkich obszarach kompetencji społeczno-gospodarczej Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi., tj. w obszarze agronomii, biotechnologii, ekonomiki rolnictwa, inżynierii rolniczej, ochrony i kształtowania środowiska, ogrodnictwa, technologii żywności i żywienia, weterynarii oraz zootechniki.

Ponadto instytuty badawcze realizują tzw. programy wieloletnie uchwalane przez Radę Ministrów, które są niezwykle istotne z punktu widzenia programowania efektywnej polityki rolnej państwa. Obecnie realizowanych jest 10 programów wieloletnich przez 9 instytutów badawczych. Zadania wykonywane

w ramach programów wieloletnich odgrywają duże znaczenie dla monitorowania zjawisk i działań zachodzących w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Działalność badawcza, wdrożeniowa i upowszechnieniowa instytutów badawczych nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w całości dotyczy szeroko pojętego obszaru sektora rolno-spożywczego branży spożywczej, poczynając od prowadzenia hodowli twórczej, opracowywania technologii produkcji roślinnej i zwierzęcej, metod ochrony roślin i leczenia zwierząt, przetwórstwa rolno-spożywczego, czy dotyczących organizacji, opłacalności i aspektów społecznych prowadzonych procesów produkcyjnych w rolnictwie.

Obecnie w resorcie trwają prace mające na celu integrację i konsolidację instytutów badawczych oraz wdrożenie rozwiązań organizacyjnych zmniejszających koszty ich funkcjonowania.

III.3.2. WSPIERANIE ROZWOJU SZKÓŁ KSZTAŁCĄCYCH W ZAWODACH ROLNICZYCH

Od 2016 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zintensyfikował działania na rzecz rozwoju kształcenia rolniczego poprzez rozszerzenie sieci szkół rolniczych i dalsze unowocześnianie ich bazy dydaktycznej. W celu wyrównywania szans edukacyjnych mieszkańców obszarów wiejskich, podnoszenia poziomu i jakości kształcenia młodzieży i dorosłych uczących się w szkołach rolniczych, **Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zaplanował w budżecie na 2018 r. dla 52 resortowych szkół rolniczych, kwotę 222 mln 844 tys. zł z przeznaczeniem na działalność edukacyjną, w tym na rozwój bazy dydaktycznej szkół kwotę 7 mln 620 tys. zł.**

III.3.3. ROZWÓJ DORADZTWA ROLNICZEGO

System doradztwa rolniczego w Polsce tworzą: **Centrum Doradztwa Rolniczego (CDR) oraz 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego (ODR). Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przejął nadzór nad ośrodkami doradztwa rolniczego w sytuacji znacznego ich niedofinansowania. W celu przeciwdziałania dalszej degradacji tych jednostek w 2017 r. zostały przekazane dodatkowe środki finansowe na inwestycje i wydatki bieżące w kwocie ponad 22 mln zł.** Obecnie sprawą bardzo ważną jest zapewnienie środków finansowych na wzrost wynagrodzeń, które kształtują się na bardzo niskim poziomie, przy równoczesnych wysokich wymaganiach odnośnie do wykształcenia, kwalifikacji i umiejętności doradców rolniczych. W ramach prac nad projektem ustawy budżetowej na 2019 r., MRiRW zgłosiło zwiększone zapotrzebowanie na środki budżetu państwa na realizację zadań z zakresu doradztwa rolniczego, zgodnie z zapotrzebowaniem przekazanym przez jednostki doradztwa rolniczego. Ostateczne rozstrzygnięcia co do wysokości środków na ten cel, są uzależnione od możliwości budżetu państwa.

W 2017 r. ogłoszono konkursy na realizację szkoleń dla rolników w ramach działania: ***Transfer wiedzy i działalność informacyjna*** PROW 2014-2020, w których o środki na realizację szkoleń mogą ubiegać się również ODR-y. Budżet pierwszej edycji konkursów wynosił ponad **16 171 tys. zł.** Ogółem złożono **97 wniosków.** W roku bieżącym ogłoszony został pierwszy nabór wniosków w ramach poddziałania

PROW 2014-2020: *Wsparcie korzystania z usług doradczych*. Budżet na ten cel wynosi ponad 177 mln zł.

Rozwój doradztwa rolniczego nierozzerwalnie wiąże się ze wspólną polityką rolną. Jak wynika z Komunikatu UE, w WPR po 2020 r. szczególnie podkreślona zostanie rola doradztwa rolniczego. Zgodnie z treścią Komunikatu: „nowoczesna WPR powinna wspierać zwiększanie roli usług doradztwa rolniczego w ramach systemów AKIS (*Agricultural Knowledge and Innovation Systems*)”. MRiRW aktywnie włącza się w prace nad założeniami dotyczącymi wsparcia doradztwa w ramach WPR po 2020 r. Jednostki doradztwa rolniczego realizując zadania *Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich* (SIR) podejmują liczne inicjatywy na rzecz usprawnienia procesu transferu wiedzy i innowacji pomiędzy nauką a praktyką rolniczą. Jednocześnie Ministerstwo podejmuje działania w kierunku zapewnienia doradcom szkoleń i dostępu do informacji, jak również silniejszego włączenia jednostek doradztwa w działania na rzecz transferu wiedzy z nauki do praktyki rolniczej.

III.4. EFEKTYWNE GOSPODAROWANIE MAJĄTKIEM SKARBU PAŃSTWA

III.4.1. USTAWA O WSTRZYMANIU SPRZEDAŻY NIERUCHOMOŚCI ZASOBU WŁASNOŚCI ROLNEJ SKARBU PAŃSTWA

Głównym celem ustawy jest realna ochrona polskiej ziemi przed niekontrolowanym wykupem oraz zagwarantowanie dochodów polskiemu rolnikowi, dla którego grunty rolne stanowią warsztat pracy. Skończyła się spekulacja ziemią rolną, a jej ceny zostały ustabilizowane.

Zmiany przepisów wprowadzone ustawą z dnia 14 kwietnia 2016 r. *o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw* (Dz. U. poz. 585, z późn. zm.) spowodowały zmianę priorytetów polityki państwa w zakresie gospodarowania Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa (ZWRSP) poprzez przesunięcie punktu ciężkości ze sprzedaży gruntów na ich wydzierżawienie służące powiększeniu lub tworzeniu gospodarstw rolnych przez rolników indywidualnych. W tym celu na 5 lat ograniczona została możliwość sprzedaży nieruchomości rolnych ZWRSP o pow. 2 ha i większej, a w ustawie wprowadzona została zasada, że Agencja Nieruchomości Rolnych (ANR), a od dnia 1 września 2017 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, gospodaruje nieruchomościami rolnymi Zasobu w pierwszej kolejności poprzez ich wydzierżawianie na powiększenie lub utworzenie gospodarstw rodzinnych.

III.4.2. NADZÓR WŁAŚCICIELSKI NAD SPÓŁKAMI Z UDZIAŁEM SKARBU PAŃSTWA

W dniu 3 stycznia 2017 r. Rada Ministrów na podstawie ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. *o zasadach zarządzania mieniem państwowym* (Dz.U. poz. 2259 z późn. zm.) wydała rozporządzenie w sprawie wykazu spółek, w których prawa z akcji Skarbu Państwa wykonują inni niż Prezes Rady Ministrów członkowie Rady Ministrów, pełnomocnicy Rządu lub państwowe osoby prawne, na podstawie którego **Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi przekazane zostało uprawnienie do wykonywania praw z akcji lub z udziałów należących do Skarbu Państwa**. Aktualnie, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wykonuje prawa z akcji lub z udziałów w dwudziestu jeden spółkach z udziałem Skarbu Państwa.

III.5. SPRAWNA ADMINISTRACJA NA RZECZ ROLNICTWA – KONSOLIDACJA ADMINISTRACJI ROLNEJ

III.5.1. KRAJOWY OŚRODEK WSPARCIA ROLNICTWA – KOWR

Z dniem 1 września 2017 r. weszły w życie przepisy tworzące nowe ramy instytucjonalnego wsparcia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce, tj. ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. *o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa* (Dz. U. poz. 623, z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. *Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa* (Dz. U. poz. 624, z późn. zm.). Tym samym przeprowadzona została konsolidacja administracji rolnej poprzez utworzenie Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w miejsce likwidowanych Agencji Rynku Rolnego (ARR) i Agencji Nieruchomości Rolnych. Równocześnie Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przejęła zadania agencji płatniczej dotychczas wykonywanych przez ARR, co doprowadziło do połączenia wszystkich zadań agencji płatniczej w ARiMR. **Zmiany organizacyjne mają na celu optymalizację funkcjonowania administracji rolnej, lepsze wykorzystanie jej zasobów oraz poprawę współpracy i przepływu informacji. Zmniejszone zostaną w ten sposób koszty jej funkcjonowania, nastąpi poprawa efektywności i jakości obsługi podmiotów będących beneficjentami zadań prowadzonych przez agencje rolne, zwłaszcza rolników.**

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa z siedzibą w Warszawie jest państwową osobą prawną będącą agencją wykonawczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. *o finansach publicznych*, nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. KOWR wyposażony został w struktury terenowe, odpowiadające administracyjnemu podziałowi kraju i działające na szczeblu województw. Bazą do utworzenia struktur terenowych były jednostki organizacyjne ARR i ANR, które powielały się na danym obszarze. W efekcie oczekiwać należy więc pozytywnych aspektów ekonomicznych, wynikających ze scalenia tych struktur.

III.5.2. PAŃSTWOWA INSPEKCJA BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI

W Polsce nadzór nad żywnością podzielony jest pomiędzy 5 instytucji kontrolnych podległych 3 organom naczelnym. Praktyka pokazuje, że często utrudnia to ustalenie organu realizującego nadzór na poszczególnych etapach łańcucha rolno-spożywczego.

Powołanie jednej jednostki organizacyjnej obejmującej całokształt zagadnień związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem żywności jest rozwiązaniem pozwalającym na poprawę przyjętego w Polsce modelu nadzoru nad uczestnikami łańcucha żywnościowego, przy jednoczesnym zmniejszeniu obciążeń administracyjnych dla przedsiębiorców i wydajniejszym wykorzystaniu środków finansowych przeznaczonych na pracę inspekcji.

Najważniejszym celem zakładanej reformy instytucjonalnej systemu bezpieczeństwa żywności w naszym kraju jest stworzenie zintegrowanego nadzoru i efektywnej kontroli w całym łańcuchu rolno-spożywczym – „od pola do stołu”. Dlatego działające obecnie inspekcje zostaną zintegrowane i połączone w jedną Państwową Inspekcję Bezpieczeństwa Żywności. Nadzór nad inspekcją będzie

sprawował minister właściwy do spraw rolnictwa.

III.6. PROGRAM ROZWOJU GŁÓWNYCH RYNKÓW ROLNYCH W POLSCE NA LATA 2016-2020

Głównym celem *Programu rozwoju głównych rynków rolnych w Polsce na lata 2016-2020* jest wypracowanie, klarownej dla uczestników rynku, koncepcji długofalowego działania mającej zapewnić realizację zidentyfikowanych celów umożliwiających rozwój krajowego sektora rolno-żywnościowego. Program ma także na celu usystematyzowanie oraz zebranie informacji o obecnie podejmowanych inicjatywach oraz kierunkach działań umożliwiających rozwój rynków rolnych w Polsce. Koncentruje się on na dziewięciu rynkach rolnych, tj. rynkach: zbóż, rzepaku, wieprzowiny, wołowiny, drobiu, mleka i przetworów mlecznych, cukru, owoców i warzyw oraz tytoniu.

III.7. WZMOCNIENIE POZYCJI ROLNIKA – PRODUCENTA W ŁAŃCUCHU ŻYWNOŚCIOWYM

Od 2017 r. obowiązują ustawy:

1. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. poz. 2007) – „Produkt Polski”

Ustawa wprowadziła koncepcję tzw. *Produktu polskiego*. Wprowadzono możliwość stosowania dobrowolnego oznakowania *Produkt polski*, zarezerwowanego dla produktów bazujących na krajowych surowcach z dopuszczeniem do 25% składników niepochodzących z Polski tylko pod warunkiem koniecznego wykorzystania takich składników w produkcie i przy braku możliwości pozyskania tych składników w kraju. Regulacje te umożliwiają producentom podawanie w oznakowaniu środków spożywczych informacji dotyczących krajowego pochodzenia wytwarzanego środka spożywczego w odniesieniu nie tylko do miejsca wyprodukowania, ale również w odniesieniu do użytych surowców.

2. Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników (Dz. U. poz. 1961)

Polskim rolnikom stworzono lepsze możliwości rozwoju produkcji i sprzedaży konsumentom końcowym żywności. Ustawa wychodzi naprzeciw postulatam rolników poprzez zapewnienie im równych szans konkurencji z rolnikami z innych państw członkowskich UE w zakresie sprzedaży żywności konsumentom końcowym. Wprowadzono także zwolnienie z opodatkowania przychodów ze sprzedaży do kwoty 20 tys. zł, o ile sprzedaż produktów nie przekracza ilości, którą podmioty działające na rynku spożywczym mogą zbywać konsumentom finalnym w ramach rolniczego handlu detalicznego.

3. Ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 67)

Ustawa ma na celu wyeliminowanie z łańcucha dostaw surowców rolnych i żywności stosowania nieuczciwych praktyk handlowych. Przepisy ustawy powinny skutecznie wyeliminować przypadki stosowania przez odbiorców nieuczciwych zabiegów skutkujących ograniczeniem przychodów

uzyskiwanych przez ich dostawców.

Ustawa wprowadziła zmiany do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o organizacji niektórych rynków rolnych* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006, z późn. zm.). W związku z tym od dnia 11 lutego 2017 r. obowiązują przepisy nakładające kary pieniężne dla nabywców produktów rolnych, w przypadku nabycia ich bez umowy lub w sytuacji, gdy umowa jest wadliwa.

4. Ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (Dz. U. poz. 2170)

Wprowadzono zmiany sposobu wykorzystania środków funduszy promocji produktów rolno-spożywczych, tak aby środki te w większym stopniu wspierały podmioty, od których wpłaty na fundusze promocji pochodzą. Ustawa jednoznacznie określa wymagania dla produktu rolno-spożywczego, którego dotyczą finansowane lub współfinansowane programy promocyjne i informacyjne oraz działania promocyjne i informacyjne kwalifikujące się do wsparcia ze środków Unii Europejskiej.

Ponadto, trwają prace nad następującymi projektami ustaw:

1. Projekt ustawy o spółdzielniach rolników

Celem proponowanych uregulowań jest stworzenie zachęt do powoływania przez rolników podmiotów funkcjonujących w oparciu o zasady prawa spółdzielczego. Spółdzielczość, jako forma zbiorowej zaradności lokalnych społeczności, stwarza realne szanse na aktywność gospodarczą i społeczną, w szczególności na terenach wiejskich. Spółdzielcza forma prowadzenia działalności wnosi do gospodarki rynkowej czynniki poprawiające funkcjonowanie rynku, takie jak: aktywizowanie zdrowej konkurencji czy wzmacnianie pozycji rynkowej podmiotów o relatywnie niższym potencjale ekonomicznym poprzez stwarzanie im możliwości szerszego uczestniczenia w obrocie gospodarczym. Obecnie projekt ustawy znajduje się na etapie prac parlamentarnych.

2. Projekt ustawy o funduszach ochrony przychodów rolniczych

Celem projektowanej ustawy jest stworzenie możliwości prawnych gwarantujących producentom rolnym częściową rekompensatę z tytułu utraty przychodów z prowadzonej przez nich działalności rolniczej w przypadku znacznego ich obniżenia lub w przypadku braku możliwości uzyskania zapłaty za zbyte produkty rolne od podmiotu, który stał się niewypłacalny. Wpłaty rekompensat dokonywane będą w przypadku: obniżenia przychodów na skutek wystąpienia niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, chorób zakaźnych zwierząt lub chorób roślin, spadku cen produktów rolnych oraz ograniczeń w handlu międzynarodowym, braku zapłaty od podmiotu prowadzącego działalność w zakresie skupu, uboju lub przetwórstwa produktów rolnych za zbyte produkty rolne. Projekt ustawy jest na etapie ustaleń w związku z propozycjami zgłoszonymi w trakcie uzgodnień międzyresortowych oraz konsultacji społecznych.

III.8. UBÓJ ZWIERZĄT POZA RZEŻNIĄ NA WŁASNE POTRZEBY GOSPODARSTWA

W Polsce dopuszcza się ubój zwierząt kopytnych na potrzeby własne gospodarstwa (tzw. ubój gospodarczy). Wymagania z zakresu bezpieczeństwa żywności, jakie powinny być spełnione przy pozyskiwaniu mięsa na użytek własny (cieląt do szóstego miesiąca życia, świń, owiec, kóz, drobiu oraz zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych albo pozyskiwaniu przez myśliwego, w wyniku odstrzału, mięsa zwierząt łownych na własne potrzeby), określone są w ustawie z dnia 16 grudnia 2005 r. *o produktach pochodzenia zwierzęcego* (Dz. U. z 2017 r., poz. 242) oraz rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 października 2010 r. *w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji mięsa przeznaczonego na użytek własny* (Dz.U. z 2016 r. poz. 885).

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o ochronie zwierząt* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1840 oraz z 2018 poz. 663) osoby dokonujące uboju zwierząt kopytnych (w tym świń) w gospodarstwie powinny posiadać odpowiednie kwalifikacje.

W celu ułatwienia spełnienia powyższych wymagań, przygotowano zmianę przepisów rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie *w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt* (Dz. U. poz. 539), które weszło w życie w dniu 15 marca 2018 r. **Zmiany wprowadzone tym rozporządzeniem umożliwiają uzyskanie kwalifikacji niezbędnych podczas uboju na użytek własny poprzez odbycie bezpłatnego szkolenia organizowanego przez właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii bez konieczności odbycia 3-miesięcznej praktyki w zatwierdzonej rzeźni.**

Zgodnie z § 11 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi *w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt* (Dz. U. Nr 205, poz. 2102, z późn. zm.) zwierzęta poddawane ubojowi poza rzeźnią na potrzeby własne gospodarstwa, w tym w szczególności świnie, owce, kozy i bydło do 6-go miesiąca życia są uśmiercane na zasadach określonych w rozporządzenia Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. *w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania* (Dz. Urz. UE L 303 z 18.11. 2009, str. 1), przy czym odpowiedni poziom kwalifikacji potwierdza zaświadczenie o odbyciu bezpłatnego szkolenia w tym zakresie zorganizowanego przez powiatowego lekarza weterynarii.

III.9. UBEZPIECZENIA W ROLNICTWIE – ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STRAT W ROLNICTWIE

Ustawa z dnia 23 marca 2017 r. *o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich oraz ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich* (Dz. U. poz. 706) przywróciła ubezpieczenia pakietowe. **Dopłata z budżetu państwa do składek ubezpieczenia wynosi 65%.**

Wsparcie dla systemu ubezpieczeń gospodarczych w rolnictwie realizowane jest również poprzez utworzenie Rolniczego Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych przy współudziale Funduszu Składowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników. Ta forma ubezpieczenia zapewnia kompleksową

usługę ubezpieczenia upraw rolnych, zwierząt gospodarskich, mienia rolniczego oraz OC rolników – członków TUW. Ubezpieczenie zmniejsza ryzyko prowadzenia produkcji rolnej oraz zabezpiecza przed spadkiem dochodów, zapewnia środki na wznowienie lub kontynuację produkcji.

III.10. INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH PROMOCJĘ POLSKICH PRODUKTÓW ROLNO-SPOŻYWCZYCH

Głównym ośrodkiem wdrażającym instrumenty polityki promocji w sektorze rolno-spożywczym jest Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. W zakresie promocji polskiej żywności na rynkach zagranicznych KOWR wspiera rozwój współpracy handlowej polskiego sektora rolno-spożywczego z zagranicą oraz realizuje branżowy program promocji polskich specjalności żywnościowych (na podstawie umowy między KOWR a Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju).

1. Wspieranie rozwoju współpracy handlowej polskiego sektora rolno-spożywczego z zagranicą

W ustawie budżetowej na 2018 r. na ten cel zaplanowano środki na poziomie 12,5 mln zł. KOWR koncentruje się na działaniach umożliwiających przedsiębiorcom większą obecność na rynkach o dużym potencjale importowym, na których polska żywność jest jeszcze nieobecna lub występuje w niewielkim zakresie. Chodzi tu przede wszystkim o następujące kraje: Chiny, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Japonia, Meksyk, Nigeria, Algieria, Korea Płd., Kanada, RPA, Tajwan, Wietnam, Singapur. Jednocześnie KOWR kontynuuje działania na rynkach, które są już dobrze znane polskim eksporterom, ale nadal wymagają wsparcia promocyjnego w budowaniu pozytywnego wizerunku polskiej żywności. Mowa tutaj o targach w takich krajach jak: Niemcy, Francja i Włochy. **Ponadto w ustawie budżetowej na 2018 r. zaplanowano dodatkowe środki w kwocie 6,85 mln zł na działania w zakresie promocji produktów rolnych i rolno-spożywczych.**

2. Branżowy program promocji polskich specjalności żywnościowych

Plan działań promocyjnych KOWR na rynkach zagranicznych uwzględnia realizację branżowego programu promocji polskich specjalności żywnościowych. Program ten realizowany jest w partnerstwie z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju w ramach *Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój* Poddziałania 3.3.2 – *Promocja gospodarki w oparciu o polskie marki produktowe – Marka Polskiej Gospodarki – Brand*. **Program ten realizowany będzie w latach 2016-2019, a całkowity budżet programu wyniesie 4,9 mln zł.** Branżowy program promocji realizowany jest w 5 krajach pozaeuropejskich (tj. w: Chinach, Indiach, Wietnamie, Republice Południowej Afryki i Zjednoczonych Emiratach Arabskich) oraz w 2 krajach unijnych (we Francji i w Niemczech).

3. Strategia promocji żywności Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Utrzymanie wysokiego poziomu wartości eksportu produktów rolno-spożywczych w handlu zagranicznym wymaga podjęcia spójnych działań informacyjnych i promocyjnych, służących umocnieniu pozycji tych produktów w kraju i za granicą. MRiRW opracowało dokument pn.: ***Strategia promocji żywności Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi***, który opiera się na idei spójnej,

dynamicznej i ukierunkowanej polityki promocji produktów żywnościowych, dostosowanej do potrzeb sektora rolno-spożywczego. Celem strategii jest przede wszystkim zwiększenie rozpoznawalności marki polskiej żywności zarówno w kraju, jak i na rynkach zagranicznych, poprzez kształtowanie pozytywnego wizerunku tej marki, a także zwiększenie konkurencyjności polskich produktów żywnościowych na rynkach zagranicznych, w tym dywersyfikacja i zdobywanie nowych rynków zbytu. Istotnymi elementami strategii są:

- spójna i nowoczesna komunikacja marki polskiej żywności, z wykorzystaniem znaku słowno-graficznego *Polska Smakuje*,
- koordynacja i synergia działań promocyjnych w sektorze rolno-spożywczym,
- ukierunkowana polityka promocji, skoncentrowana na perspektywicznych rynkach zagranicznych, a także na kluczowych rynkach UE.

4. Priorytety działań MRiRW oraz podległych służb bezpieczeństwa żywności na rzecz otwierania nowych rynków zbytu na rok 2017 i lata kolejne

Aby ułatwić wymianę handlową, we współpracy z Głównym Inspektorem Weterynarii (GIW), Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa (GIORiN), Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (GIJHARS) oraz ARR (obecnie KOWR) opracowano dokument pn. *Priorytety działań MRiRW oraz podległych służb bezpieczeństwa żywności na rzecz otwierania nowych rynków zbytu na rok 2017 i lata kolejne*. Dokument ten zastąpił przyjęte na początku 2016 r. *Priorytety działań MRiRW oraz GIW i PIORIN na rzecz otwierania nowych rynków zbytu oraz Założenia do realizacji działań na rzecz rozwoju wymiany handlowej oraz promocji zagranicznej sektora rolno-spożywczego w 2016 r.* Dokument ten określa m.in. działania podejmowane przez resort rolnictwa oraz podległe służby weterynaryjne i fitosanitarne w zakresie otwierania nowych rynków zbytu. Jest to swoistego rodzaju wsparcie administracji państwowej, wspomaganie przez instytuty branżowe dla polskich producentów artykułów rolno-spożywczych, w formie usystematyzowanego otwierania nowych rynków zbytu (lub asortymentowego poszerzania istniejących możliwości eksportowych na częściowo otwartych rynkach), a w dalszej kolejności właściwego ukierunkowania i integracji działań promocyjnych realizowanych na rynkach krajów trzecich.

W *Priorytetach* określono najbardziej perspektywiczne dla polskiego eksportu rynki. Są to: Zjednoczone Emiraty Arabskie (ZEA), Indie, Japonia, Chiny i Tajwan, Kanada, Algieria, Republika Południowej Afryki (RPA), Stany Zjednoczone, Arabia Saudyjska, Egipt, Wietnam, Iran, Białoruś i Kazachstan. Należy pamiętać, że negocjacje mające na celu dopuszczenie lub poszerzenie dostępu poszczególnych produktów do rynków krajów trzecich są często bardzo trudne i długotrwałe. Niemniej jednak działania resortu oraz GIW i GIORiN przynoszą efekty. **W ciągu ostatnich dwóch lat udało się uzyskać dostęp do rynków/znieść zakazy/uzgodnić świadectwa m.in. dla:**

- drobiu (w tym mięsa, produktów, przetworów, jaj, piskląt): Japonia, RPA, Egipt, Chiny, Indie, Arabia Saudyjska, Korea Płd., Tajlandia, Izrael, Filipiny, Katar, Białoruś, Kosowo, Hongkong,

- Gruzja, Kazachstan, Macedonia, Ukraina, Serbia, Armenia, Bośnia i Hercegowina, Liban,
- wołowiny (w tym mięsa, produktów i przetworów): Arabia Saudyjska, Maroko, Chile, Ukraina, Czarnogóra, Egipt, Białoruś, Katar, Kosowo, Brazylia, Irak,
- wieprzowiny (w tym mięsa, przetworów): Indie, Malezja, Singapur, Czarnogóra, Wybrzeże Kości Słoniowej, Kazachstan
- owoców: Chiny, Indie,
- mleka i jego przetworów: Indonezja, Malezja, Japonia,
- koniny: Japonia,
- pasz / karm: Uzbekistan, Armenia, Maroko, Turcja, Indie, Kanada.

5. Umowy dwustronne, porozumienia i memoranda wspierające rozwój wymiany handlowej i współpracy w dziedzinie rolnictwa

W celu nadania ram prawnych współpracy w dziedzinie rolnictwa z krajami trzecimi, MRiRW podejmuje działania mające na celu zawarcie porozumień, memorandumów itp. (w niektórych przypadkach akty te mają status umów międzynarodowych w rozumieniu ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. *o umowach międzynarodowych* (Dz.U. 2000 nr 39 poz. 443)). Podpisanie tego typu dokumentów bardzo często jest odpowiedzią na zainteresowanie krajów trzecich intensyfikacją współpracy z Polską, postrzeganą jako znaczący członek UE oraz jako kraj, który odniósł sukces w transformacji sektora rolnego. Dla strony polskiej umowy stanowią przede wszystkim narzędzie zacieśniania stosunków i intensyfikacji współpracy pomiędzy krajami, głównie w zakresie identyfikacji i eliminacji barier w obrocie artykułami rolno-spożywczymi, jak również udzielania wsparcia eksperckiego i rozwoju współpracy naukowo-badawczej w dziedzinie nauk rolniczych.

W ciągu ostatnich dwóch lat podpisano: 1 porozumienie (Kazachstan), 5 memorandumów (Senegal, Chiny, Wietnam, Tajwan), 2 listy intencyjne (Chiny, Bangladesz), 3 protokoły (Chiny), oraz 4 umowy międzynarodowe (Ukraina, Białoruś, Indie).

Ponadto w latach 2016-2017 prowadzono negocjacje zmierzające do zawarcia 2 umów (RPA, Tunezja) oraz 7 memorandumów (Nigeria, Sudan, Algieria, Zambia, Tajlandia, Turcja i Bangladesz). Na obszarze UE nie ma potrzeby zawierania umów regulujących współpracę pomiędzy krajami. Jednakże bardzo często przyjmowane są deklaracje czy też oświadczenia uczestników spotkań bilateralnych, czy też wielostronnych (w formacie GV4, czy też Trójkąta Weimarskiego). Dokumenty te służą rozwijaniu i pogłębianiu współpracy między krajami naszego regionu. To także wymiana informacji i wspólne występowanie na forum UE w ważnych dla regionu kwestiach, co umożliwia osiągnięcie wspólnych celów, rozwiązywania wspólnych problemów w obszarze rolnictwa. Efektem jest także silniejsza pozycja naszego regionu Europy podczas dyskusji na forum UE.

W latach 2016-2017 przyjęto 3 oświadczenia i 6 deklaracji, dot. m.in. WPR, sytuacji na rynkach rolnych czy też programu *Horyzont 2020*.